

ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING I
FORM AV SCHAKTNINGSÖVERVAKNING 2022

Sofie Renström

BLAND GRUNDMURAR OCH KULTURLAGER VID HALMSTAD SLOTT

Halland, Halmstad stad och kommun, Fastighet Slottet 1,
Fornlämningar RAÄ Halmstad 44:1/L1997:3939 och RAÄ Halmstad 29:1/L1997:4626

KULTURMILJÖ HALLAND RAPPORT 2025:43

KULTURMILJÖ
HALLAND

EN DEL AV HALLANDS KULTURHISTORISKA MUSEUM

Stiftelsen Hallands Läns museer, Kulturmiljö Halland

Uppdragsverksamheten, Halmstad 2025

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2022

Bild framsida: Murgrunden i Halmstad slotts södra fasad rensas av arkeolog inför dokumentation. Mot nord. Foto: Sofie

Renström. (Fotonummer: 2022-92-47).

Ärende nr ms2006/02316.

Innehåll

Sammanfattning	3
Bakgrund	3
Topografi och fornlämningsmiljö	3
Syfte	4
Metod	4
Resultat	6
Schakt 2000	6
Schakt 3000	12
Äldre golvnivå i slottets källare	15
Referenser	16
Tekniska och administrativa uppgifter	16
BILAGOR	17
Bilaga 1 Schakttabell	
Bilaga 2 Kontexttabell	
Bilaga 3 Provtabell	
Bilaga 4 Fyndlista	
Bilaga 4b Översiktfoto av magasinerade fynd	
Bilaga 4c Översiktfoto av gallrat tegel	
Bilaga 5 Fotolista	
Bilaga 6 Makrofossilanalys, Jens Heimdahl, Arkeologerna	

Figur 2: Schaktövervakningens läge markerat på fastighetskartan. Skala 1:10 000.

SAMMANFATTNING

Slottsbyggnadens murgrund kontrollerades vintern 2022 på grund av problem med fukt i källaren. Två schakt öppnades i slottsträdgården invid slottets södra flygels väggar; ett i byggnadens sydöstra hörn intill södra väggen och ett vid byggnadens sydvästra hörn längs med den västra väggen.

I det västra schaktet påträffades huvudsakligen recenta massor, men i det östra schaktet hittades arkeologiska lämningar, kontexter kopplade till slottets byggnadsfaser. Bland annat påträffades nedgrävningar från konstruktionsfaser av stengrunden, ett relativt högt beläget lerlager som troligen har fungerat som en vattenavledande tätning för murgrunden, samt en horisont av brand- och rasingmassor.

Vid ett besök i slottets källare hittades en liten öppning i golvet som grävts för att kontrollera underlaget för källargolvet. I den fanns ett äldre golv av kullerstenar, 25 centimeter under dagens golvläggning.

BAKGRUND

Statens fastighetsverk utförde vintern 2022 en utredning av slottsbyggnadens murgrund i södra flygeln. Detta på grund av förekomna fuktproblem i flygelns källare. Utredningen innebar att två mindre schakt öppnades intill slottsväggen för att möjliggöra dokumentation och undersökning av murgrunden för personal utsänd av Statens fastighetsverk. Arkeologer från Kulturmiljö Halland närvarade vid arbetet för att undersöka och dokumentera den berörda delen av fornlämningen.

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Halmstad anlades på sin nuvarande plats år 1322 cirka två kilometer nedströms sin föregångare Övraby. På 1590-talet befästes staden och fick rollen som förvaltningscentrum för hela Halland (Augustsson 1980:8ff, 51). Något slott eller läns herreresidens tros inte ha fun-

nits i staden förrän år 1595 då en gård i södra änden av staden köptes i syfte att anlägga en bostad för den kunglige befallningsmannen. Här byggdes sedan Halmstads slott som stod klart år 1619 vid kungamötet mellan Kristian IV och Gustav II Adolf. Slottet har i stort sett bevarats oförändrat tills idag (Augustsson: 1980:85).

Schakten inom denna undersökning är båda belägna inom slottsträdgården och grävs genom befintliga rabatter och stenläggningar intill slottsbyggnadens fasad. Flera mindre arkeologiska undersökningar har gjorts inom slottsträdgården och i källaren i den södra längan.

År 1994 utfördes schaktningsarbeten för ledningsdragning i slottsträdgårdens västra del. Strax väster om slottsbyggnadens sydvästra hörn påträffades eftermedeltida kulturlager samt en packning av 'mycket stora stenar' (Nilsson 1994).

År 2004 placerades spaljéträd på västra sidan av slottets södra fasad. En decimeter under dagens marknivå hittades i den befintliga rabatten en grundmur. Denna tolkas som del av ett trapporn som finns dokumenterat i ritningar av slottet från 1773 (Rosengren 2004).

En för denna undersökning särskilt intressant arkeologisk observation gjordes 2003 vid en förundersökning utanför den sydöstra källaren vid nedläggning av en ny avloppsledning (Bjuggner 2006). Då påträffades ett latrinkar murat av tegel samt ett dittills okänt källarvalv strax väster om den gällande undersökningens östra schakt. I anslutning till konstruktionerna påträffades även ett raseringslager. I ett syneprotokoll från 1700-talet omtalas en utbyggnad på slottets södra fasad som ska ha använts som toalett (Bjuggner 2006:24, 26f). Strax öster om portiken på södra fasaden påträffades lämningar som tolkades som äldre än den befintliga byggnaden, alltså rester av en konstruktion som stått på platsen före slottet uppfördes (Bjuggner 2006:25).

SYFTE

Syftet med undersökningen är att med ett vetenskapligt arbetssätt dokumentera fornlämningen. Eventuella fornfynd ska tillvaratas.

METOD

Två schakt öppnades med hjälp av liten grävmaskin. Det första schaktet (2000) placerades strax intill östra hörnet på slottsbyggnadens södra vägg och det andra schaktet (3000) placerades intill södra hörnet på byggnadens västra vägg. Arkeologiska kontexter mättes in med hjälp GPS och totalstation, fotograferades och dokumenterades med hjälp av fotogrammetri (3D-modeller byggda med hjälp av digitala fotografier). Fynd samlades in och registrerades och av det påträffade byggmaterialet registrerades och magasinerades ett fåtal exempel. Ben samlades in men skickades inte på osteologisk analys. De har dock registrerats och magasinerats som fynd ifall att det uppstår ett framtida intresse av att analysera materialet.

Figur 3: plan över schaktens placering på ortofoto. Skala 1:400

Figur 4: Slottets murgrund rensas i det östra schaktet (2000) av arkeolog inför fotografering. Foto: Sofie Renström. (Fotonummer: 2022-92-45).

Inmätningar och beskrivningar av de arkeologiska kontexterna och fynd registrerades i en GIS-kopplad databas i programmet Intrasis. Kontexters IntrasisID anges i parentes löpande i rapporttexten och finns även listade i rapportens bilagor. Fynd anges med VM-nummer i de fall detta tilldelats. Övriga fynd benämns med sitt IntrasisID eftersom de registrerades i databasen innan gallring.

Schaktdjupet bestämdes av utredningen av murgrunden som Statens fastighetsverk genomförde där syftet bland annat var att hitta grundens botten för att undersöka grundens konstruktion och huruvida den vilar på en rustbädd eller inte. Schaktdjupet fick dock inte passera murgrundens djup i och med raseringsrisken. Schaktningen skulle även avbrytas om grundvatten påträffades.

De båda schakten släntades inte då de skulle ta upp så lite yta av slottsträdgården som möjligt. Då ingen spånt sattes i schakten handgrävdes och mättes inte

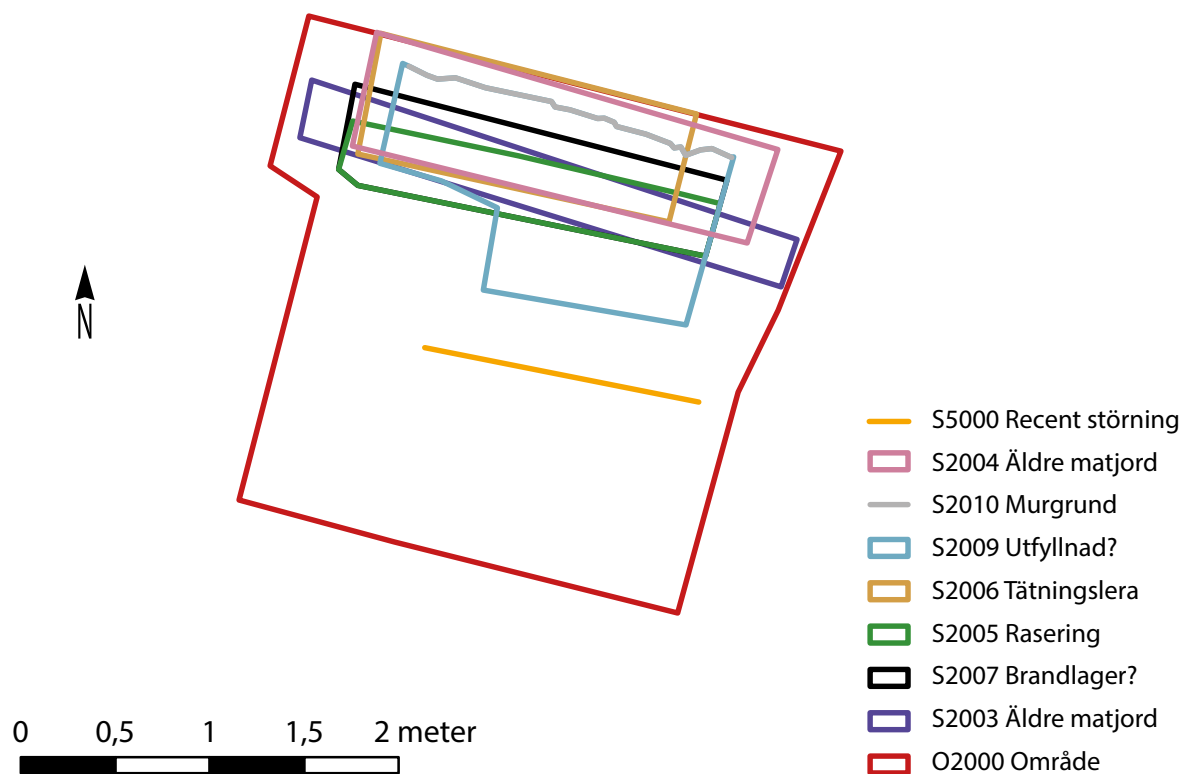
kontexter som påträffades på djup som bedömdes som för osäkra att arbeta i.

RESULTAT

Två schakt öppnades intill slottets södra flygel: ett i öster intill den södra fasaden och i väster intill den västra fasaden (schakt med ID 2000 respektive 3000, se figur 3). Schakten grävdes till ca 2,8 m respektive 2,3 m under dagens marknivå, men av arbets säkerhetsskäl gjordes inga arkeologiska inmätningar på detta djup. Båda schakten dokumenterades med fotogrammetri på det djup som ansågs vara säkert att arbeta på med så mycket av slottets grundmur framtagen som möjligt.

Schakt 2000

Schaktet innehöll arkeologiska lager från och med under den befintliga matjorden (2001) och sättsand för stenläggningen intill slottsväggen (2002) (se figur 10). Under dagens marklager påträffades ett gråbrunt

Figur 5: Plan av schakt 2000. Skala 1:40

Figur 6: Lerlager 2006 och raseringslager 2005 syns i schaktbotten. Mot väst. Foto: Sofie Renström. (Fotonummer: 2022-92-4).

sandlager innehållande sparsamma mängder tegelkross (2003) som grävts igenom längs med slottsväggen. Nedgrävningen var fylld med ett gråbrunt sandlager med sparsamma mängder fint tegelkross och prickar av kalk (2004). I botten av nedgrävningen fanns ett ca 5–10 centimeter tjockt lager av ren, brungrå lera (2006). Lerlagrets topp var plan och lagret gick upp emot slottsväggen i norr och tunnade ut mot söder.

Nedgrävningen intill slottsväggen skar även ett sandlager innehållande rikliga mängder kalkbruk och krossat tegel (2005). Det sträckte sig i öst-västlig riktning i schaktets södra halva och fanns under det äldre matjordslagret beskrivet ovan (2003). När dessa lager grävdes i plan föreföll leran tunna ut över murbrukslagret men i sektionen syns det tydligt att leran är lagd i botten av en nedgrävning som skär murbrukslagret (se figur X).

I botten av lager fanns större bitar av tegel och takpannor och några exempel på byggmaterialet samlades in och registrerades. Av teglet förekom både rött tegel (300 052:18) och flertalet gula tegelstenar (300 052:19 samt IntrasisID 6047). Flera stora takpannor av rött

Figur 7: Del av takpanna med dekor. VM 300 052:15. (Fotonr. 2022-92-52). Foto: Anders Andersson.

tegel påträffades, främst i lagrets botten (300 052:16 och 17, samt IntrasisID 6046). En bit takpanna med dekor hittades (300 052:15) (se figur 7).

Utöver raseringsmaterialet ovan innehöll lagret även ben av olika arter (300 052:14), en bottenbit av ett stengodskärl (300 052:13) och fönsterglas och spikar (utgallrade, IntrasisID 6040 respektive 6037). Benmaterialet har inte analyserats av osteolog men magasineras som fynd för framtida referens.

Under lagret med kalkbruk påträffades ett svart sandlager blandat med dominerande mängder träkol (2007, se figur 9 och 10). Lagret innehöll ben av olika arter (300 052:12), bland annat näbbgädda (300 052:11), keramik (300 052:8 och 10) och en skaftbit av en kritpipa med dekorer av en fransk lilja, tillverkad i Holland cirka 1630–1660 (300 052:9, se figur 8). Det påträffades även kröjlat fönsterglas och glasskärvor från odefinierat kärl (6033 respektive 6034). Lagret provtogs för makroskopisk analys (2008), vilkens resultat påvisar rikliga mängder träkol och förkolnade barkfragment tillsammans med tegel, kalkbruk och benfragment. Enligt Heimdahl liknar det provtagna materialet förkolnad vedeldningsved snarare än in situ brandraseringsmassor, och lagret utgör troligen både raseringsmassor och förkolnad spisaska, eller kan möjligen tolkas som en in situ spisirasering (Heimdahl. Bilaga 6, sida 2)

Under det brandpåverkade lagret bredde ett grått, siltigt sandlager ut sig i hela schaktet (2009). Detta är

Figur 8: Skaftbit av kritpipa med dekor i form av fransk lilja. Tillverkad i Holland 1630–1660. VM 300 052:9. (Fotonummer 2022-92-53).Foto: Anders Andersson.

det lägst belägna lagret som mättes in i detta schakt på grund av schaktets djup och snävhet. Sandlagret innehöll takpannor, krossat tegel, bemålat murbruk (300 052:6) djurben (300 052:7), skärvor av yngre rödgods från olika kärl (300 052:2–5) och odefinierbara klumpar av järn (6025, 6026, 6027).

Detta lager undersöktes enbart i sin topp. Ett utstickande varv av kvaderhuggna stenar i slottets murgrund (2010) rensades fram och en mindre provgrop grävdes intill dessa för hand för att se om lagerföljden inne-

höll fler nivåer direkt under sandlagret (se figur 12). Då spadsticket inte påvisade några lagerförändringar grävdes resterande djup med maskin. Kontexter som påträffades djupare ned i schaktet kunde inte mätas in eller grävas ut för hand på grund av bristande schakt-säkerhet, men schaktets västra sektion rensades inför 3D-fotograferingen (se figur 15). Här syntes flera lager och nedgrävningar mot schaktets botten som troligt att knytas till konstruktionen av Slottets grundmurar.

Figur 9: Brandlager 2007 syns tydligt när ovanliggande lager schaktas bort på grund av den höga koncentrationen av träkol. Foto: Sofie Renström. (Fotonummer 2022-92-6).

Figur 11: Massorna skyfflades upp i maskinskopa efter att de undersökts för hand av arkeolog. I schaktets botten syns sandlager 2009 och varvet av kvaderhuggen sten som mätts in som 2010. Mot väst. Foto: Sofie Renström. (Fotonummer 2022-92-44).

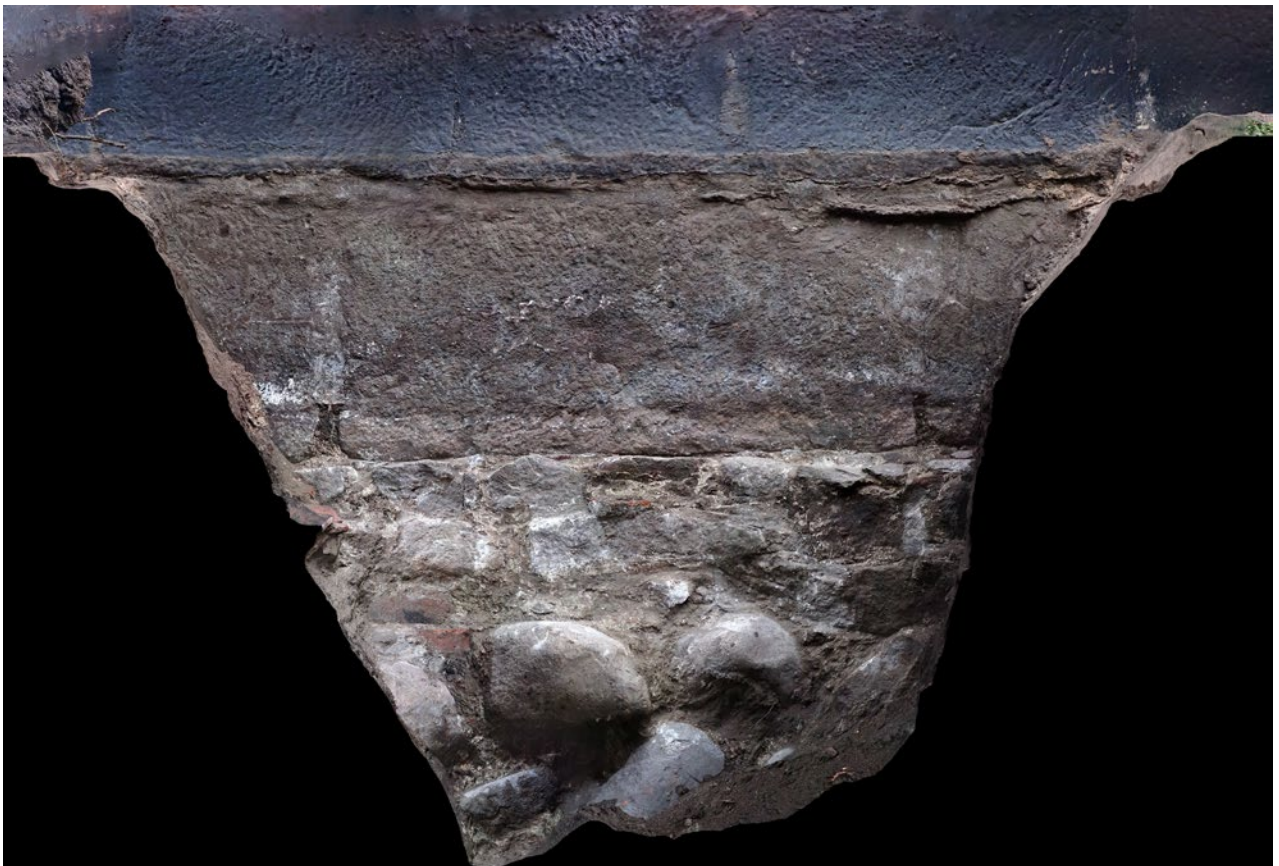
Figur 10: Västra schaktväggen i schakt 2000 på den nivå där handgrävningen avslutades på grund av osäkra schaktförhållanden. I södra väggen (vänster i bild) syns tydligt brandlager 2007 under raseringslager 2005. Mot väst. Foto: Sofie Renström. (Fotonummer 2022-92-15).

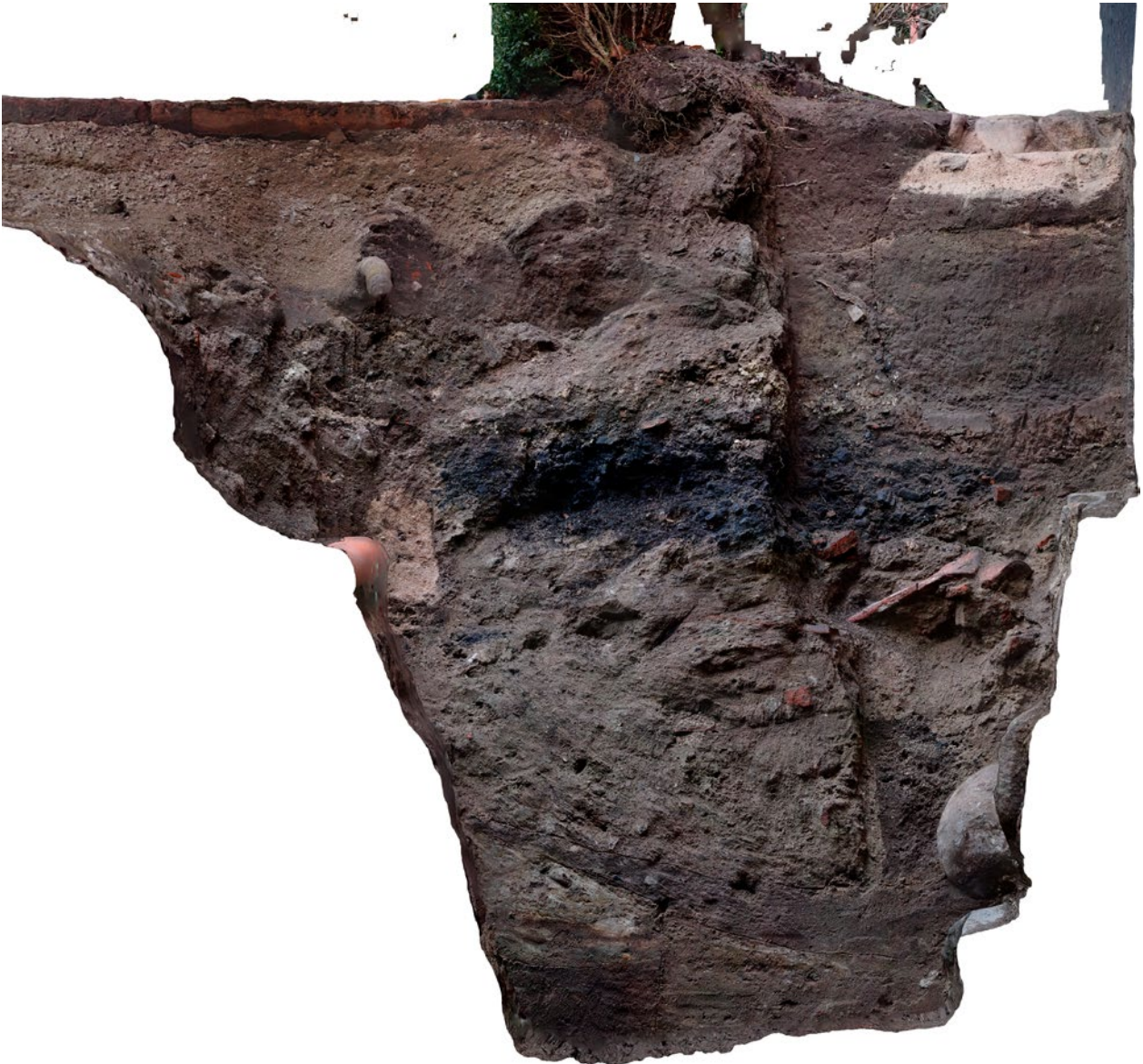
Figur 12: Utstickande varv av kvadersten i murgrunden (2010) synlig genom sandlager 2009. Rensat med provgrop framför muren. Mot öst. Foto: Johan Klange. (Fotonummer 2022-92-10).

Figur 13: Schakt 2000 efter att det grävts till 2,8 meters djup. Botten av murgrunden kunde inte bekräftas ännu på denna nivå. Närmast i bilden syns moderna ledningar som skar kulturlagren i söder. Foto: Sofie Renström. (Fotonummer 2022-92-27).

Figur 14: Ortofoto av murgrund från fotogrammetri. Mot norr. Fotogrammetrimodell skapad av Patrik Hallberg från foton tagna i fält av Johan Klange och Sofie Renström.

Figur 15: Ortofoto av den västra schaktväggen (schakt 2000). Fotogrammetrimodell skapad av Patrik Hallberg från foton tagna i fält av Johan Klange och Sofie Renström.

Schaktet grävdes till 2,8 meters djup med maskin utan att botten av byggnadens murgrund påträffades. En sten stack här ut från väggen ut under schaktbotten, och det är möjligt att den var del av bottenvarvet på grunden, men detta gick ej att bekräfta i fält på grund av det mycket snäva schaktet.

Tolkning

Schakt 2000 innehöll bevarade arkeologiska lager intill slottets murgrund som tillkommit vid olika av byggnadens faser. Överst syntes nuvarande marklager (2001, 2002) ovanpå en nedgrävning längs med slottsväggen fylld med vad som skulle kunna vara

äldre planteringsjord (2004) och med en botten klädd i lera (2006). Leran har troligen haft en tätande funktion, det vill säga att den är en medveten konstruktionsdetalj för att leda bort nedsipprande vatten från slottets murgrund.

Nedgrävningen intill slottsväggen har gjorts genom ett utjämningslager som möjligen använts för odling/trädgårdsyta (2003). Detta har lagts ut på platsen efter att något brunnit (2007) och raserats (2005), troligen en del av själva slottsbyggnaden. Då raseringslagret innehöll en riklig mängd tunna, gula tegelstenar är det troligt att en del av slottet, eller en närliggande byggnad, har haft en gul tegelfasad. Koncentrationen

av brandmaterial i lager 2007 tyder på att materialet inte har blandats ut med andra massor innan det hamnat på platsen. Det är möjligt att lagret har blivit lämnat på platsen för själva branden, eller att det har flyttats hit direkt från platsen för branden utan att först blandas ut med andra massor. Utifrån detta bör det underliggande sandlagret (2009) utgöra en äldre markhorisont varpå massorna har rasat eller deponerats. Att sandlagret påträffades i samma höjd som det utstickande varvet av kvaderhuggen sten (2010) styrker denna tolkning.

Lagren under denna nivå mättes som tidigare nämnts inte in med GPS eller totalstation, men dokumenterades i profil med hjälp av fotogrammetri. I den västra sektionen (figur 15) kan man se att sandlagret vilar på ytterligare en nedgrävning intill slottsväggen fylld med ljusgrå sand i toppen och mörkbrun sand i botten. Nedgrävningen har en skarp, vertikal kant genom ett troligt utfyllnadslager innehållande grå sand, kalkprickar, kolprickar och tegelkross. Detta i sin tur vilar på ett tunt, brunt och mer homogent sandlager. Det är som tjockast intill murgrunden och tunnare ut i en sluttning upp mot söder.

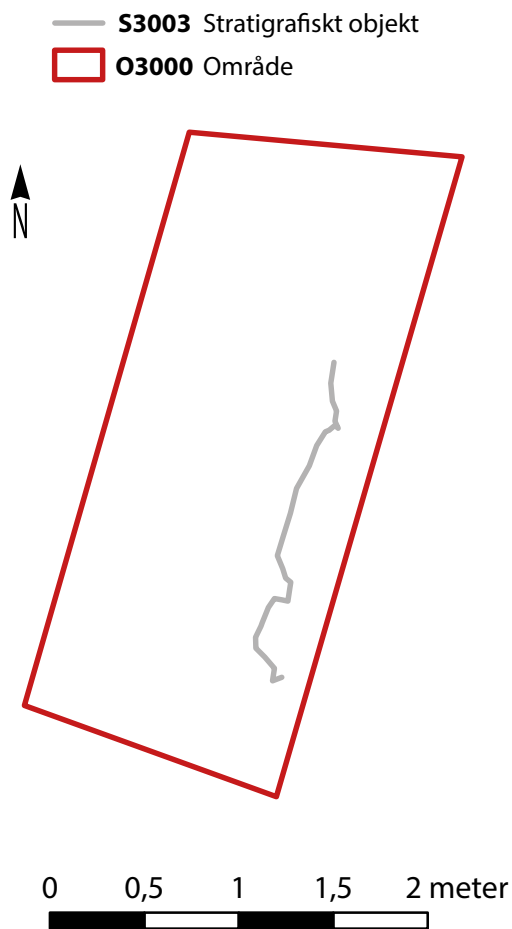
Under denna nivå syns ytterligare en nedgrävning för murgrunden, denna gång bredare, det vill säga att nedgrävningens kant är längre från murgrunden. Detta ser ut att vara gjort genom ett mörkt, nästintill svart sandlager som påminner om det sandlager som påträffades i botten av schakt 3000 (figur 20).

Under brand- och destruktionslagren 2005 och 2007 kan man alltså se minst 2 tidigare faser i byggnadens konstruktion i schaktets västra sektion. Vid framtida schaktningar intill slottets södra fasad rekommenderas spåntning eller ordentlig släntning för att kunna undersöka dessa kontexter i plan i syfte att göra en grundligare arkeologisk tolkning av slottets byggnadsarkeologiska faser.

Schakt 3000

Schaktet efter slottets västra vägg innehöll till stora delar recenta nedgrävningar för ledningar. I schaktets östra kant, närmast slottsväggen noterades tidigt att en elledning grävts ned och skurit kulturlagren i västra delen av schaktet.

I toppen av schaktets västra del påträffades först ett brungrått, luckert, humöst sandlager med närvarande

Figur 16: Plan av schakt 3000. Skala 1:40

inslag av träkol, fönsterglas och kalkbruk samt ett sparsamt inslag av tegelkross. Under detta fanns ett lager ljusgrå sand med liknande innehåll, dock med en större koncentration av tegelkross samt närvaro av tegelpannor. Dessa lager mättes in och undersöktes för hand (3001 respektive 3002). Under dessa påträffades dock ett betongrör som sträckte sig från norr till söder i schaktets västra del, så de ovanliggande lagren består alltså troligen av omrörda massor som grävts upp på platsen vid ledningsarbetet och sedan blandats om när de återanvänts som fyllning i samma schakt.

Huvudsaken av jordmassorna i schaktet bestod av ljusgrå sand med relativt få kulturinslag, vilket gjorde det svårt att avgöra var den västra nedgrävningens kant för betongröret befann sig. I botten av schaktet påträffades ett svart sandlager som tog upp hela bredden av schaktet från slottsväggen i öster in under betongröret i väster. Detta tolkas som ett orört arkeologiskt kulturlager, men på grund av dess djupa placering i

Figur 17: Schakt 3000 intill den västra slottsväggen öppnas. Foto: Sofie Renström. (Fotonummer 2022-92-30).

Figur 18: Intill slottsväggen syns den elledning som gick genom schakt 3000. Intill den västra schaktväggen (närmast i bild) syns även det betongrör som påträffades vid schaktningen. Mot nordost. Foto: Johan Klange. (Fotonummer 2022-92-39).

Figur 19: Ortofoto av murgrund från fotogrammetri. Mot öst. Fotogrammetrimodell skapad av Patrik Hallberg från foton tagna i fält av Johan Klange.

Figur 20: Ortofoto av den norra schaktväggen (schakt 3000). Från fotogrammetri. Mot norr. Fotogrammetrimodell skapad av Patrik Hallberg från foton tagna i fält av Johan Klange.

det osäkra schaktet undersöktes inte detta för hand. Det syns dock på figur 18 samt i den norra väggen på fotogrammetrimodellen som skapades av schaktet (figur 20).

Schaktet grävdes till ett djup av 2,3 meter under dagens marknivå, och på denna nivå föreföll schaktdjupet ha nått murgrundens bottenvarv.

Äldre golvnivå i slottets källare

Under fältarbetet fick arkeologerna möjlighet att gå in i den intilliggande källaren och titta på slottsmurarna från insidan av byggnaden. Här blev vi uppmärksammade på en liten provgrop som grävts genom slottsgolvet i källarens sydöstra del.

Figur 21: Foto av en befintlig provgrop i slottets källares sydöstra del. Foto: Sofie Renström. (Fotonummer 2022-92-13).

Figur 22: Den i källaren påträffade provgropens placering i rummet. Foto: Sofie Renström. (Fotonummer 2022-092-14).

Under den befintliga golvläggningen fanns ett sätt-sandslager, och därunder ett äldre golv i form av en stendläggning av små kullerstenar. Dessa påträffades 0,25 meter under den nuvarande golvnivån i källaren och bestod av cirka 0,07 x 0,12 meter stora stenar (se figur 21).

Då provgropen inte kunde mätas in med GPS eller totalstation mättes höjden på det nuvarande källargolvet i relation till den nedre kanten av det fönster som finns i rummets östra del. Den nuvarande golvnivån är belägen 1,15 meter under detta, och den äldre golvnivån påträffades alltså 1,4 meter under fönstrets nedre kant.

REFERENSER

- Augustsson, Jan-Erik. 1980. *Medeltidsstaden 20. Halmstad*. Rapport, Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer.
- Bjuggner, Lena. 2006. *Historiska lämningar i och kring sydöstra källaren, Halmstads slott*. Arkeologiska rapporter från Hallands läns museer 2006:3. Halland, Halmstad Halmstad slott (sydöstra källaren) och kvarteret Slottet 1, RAÄ 22 och 44. Kulturmiljö Halland.
- Nilsson, Ing-Marie. 1994 *Iakttagelser gjorda i samband med schaktningsarbeten vid slottet i Halmstad*. Arkivrapport, Kulturmiljö Halland.
- Rosengren, Erik. 2004. *Halmstad, kv. Slottet 1, antikvarisk kontroll*. Anmälan av utförd arkeologisk undersökning och rapport. Kulturmiljö Halland.

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens beslutsnummer:	431-3836-2022
Eget diarienummer:	2022-292
Uppdragsgivare:	Statens fastighetsverk
Utförandetid:	15–16 november 2022
Personal:	Sofie Renström (fältarkeolog och projektledare), Johan Klange och Mats Nilsson (fältarkeologer), Patrik Hallberg (fotogrammetrimodeller)
Koordinatsystem:	Sweref 99 TM
Höjdsystem:	RH 2000
Läge:	Halland, Halmstad kommun och stad, SLOTTET 1, RAÄ Halmstad 44:1/L1997:3939 och Halmstad 29:1/L1997:4626 Koordinater: N 6282843,592 E 368744,405 (koordinater i sydöstra hörnet)
Undersökt:	3,5 löpmeter, 11,382 kvadratmeter, cirka 29 kubikmeter
Dokumentation:	Provgropar, schakt, anläggningar, lager mättes in med GPS och totalstation. Digital information finns tillgänglig i Intrasiprojektet Halmstad20222925. Digitala fotografier har fotonummer 2022-92:1–55. Fynden förvaras på Hallands kulturhistoriska museum och allt övrigt material är arkiverat i Kulturmiljö Hallands arkiv.
Fynd:	I väntan på fyndfördelning har fynden har preliminärt tilldelats VM accessionsnummer: 300 052:1–19
Prover:	Sparade och/eller analyserade prover är registrerade i provtabellen.
Datering:	Nyare tid

BILAGOR**Bilaga 1** Schakttabell

Diarienummer: 2022-292
Intrasisprojekt: Halmstad2022292S
Fornlämning: L1997:3939 och L1997:4933
Undersökningstyp: Schaktningsövervakning
Landskap: Halland
Fastighet: Slottet 1
Socken: Halmstad stad
Plats/gata: Slottsträdgården

IntrasisID	Typ	Beskrivning
2000	Schakt	Östra schaktet längs med södra slottsväggen
3000	Schakt	Västra schaktet efter västra slottsväggen

Bilaga 2 Kontexttabell

Diarienummer: 2022-292
 Intrasisprojekt: Halmstad2022292S
 Fornlämning: L1997:3939 och L1997:4933
 Undersökningstyp: Schaktningsövervakning
 Landskap: Halland
 Fastighet: Slottet 1
 Socken: Halmstad stad
 Plats/gata: Slottsträdgården

IntrasisID	Typ	Beskrivning	Tolkning	Schakt
2001	Lager fyllning	Brun, humös, siltig sand. Schaktets översta lager.	Modern matjord	2000
2002	Lager fyllning	Ljusgrå sand udner stensättning intill slottsväggen.	Sättsand	2000
2003	Lager fyllning	Humös, brun sand. Sparsamt inslag av kalk och tegelkross.	Äldre matjord	2000
2004	Lager fyllning	Humös, brun sand. Sparsamt inslag av kalk och tegelkross. Gult tegel närvarande.	Utfyllnadslager	2000
2005	Lager fyllning	Humös, brun sand. Rikligt till dominerande inslag av kalk och tegelkross. I botten av lagret fanns stora takpannor samt infiltration från underliggande lager.	Rasering	2000
2006	Lager fyllning	Brungrå lera placerad horisontellt från murgrunden ut över underliggande lager	Tätning/lock mot fukt	2000
2007	Lager fyllning	Mörkgrå sand innehållande dominerande träkol och rikligt med tegelkross.	Brandlager	2000
2009	Lager fyllning	Brungrå sand med rikligt inslag av kalkbruk och tegelkross. Innehåller djurben och rödgods.	Utfyllnadslager	2000
2010	Sten- tegelkonstruktion	Stengrund. 0,82 m under dagens marknivå. Ligger på ett varv av gråstensbumlingar.	Skift av murgrunden	2000
3001	Lager fyllning	Humös, lucker, brungrå sand. 0,05-0,15 m djup. Närvarande kol, sparsamt tegelkross. Närvarande fönsterglas och kalkbruk.	Utfyllnadslager	3000
3002	Lager fyllning	Gråbeige sand. Något flammig. Sparsamma till rikliga mängder tegelkross, närvaro av takpannor, kalkbruk och bitar av träkol.	Utfyllnadslager	3000
3003	Sten- tegelkonstruktion	Murgrund av gråsten.	Murgrund	3000
5000	Lager fyllning	Recenta nedgrävningar	Recenta nedgrävningar	3000

Bilaga 3 Provtabell

Diarienummer: 2022-292
Intrasisprojekt: Halmstad2022292S
Fornlämning: L1997:3939 och L1997:4933
Undersökningstyp: Schaktningsövervakning
Landskap: Halland
Fastighet: Slottet 1
Socken: Halmstad stad
Plats/gata: Slottsträdgården

Provnummer	Typ	Insamlat från
2008	Makroskopisk analys	2007

Bilaga 4 Fyndlista

Diarienummer: 2022-292
 Intrasiprojekt: Halmstad2022292S
 Fornlämning: L1997:3939 och L1997:4933
 Undersökningstyp: Schaktningsövervakning
 Landskap: Halland
 Fastighet: Slottet 1
 Socken: Halmstad stad
 Plats/gata: Slottsträdgården

VM-nummer	Intrasid	Påträffad i	Material	Material, spec.	Sakord	Antal	Antal fragment	Fragmenteringsgrad	Totalvikt (g)	Fyndstatus	Beskrivning/anmärkning
300 082:1	6017	2006	Keramik	Yngre rödgods	Fat	1	1	Fragment	4,9		
300 082:2	6020	2009	Keramik	Yngre rödgods		1	1	Fragment	14,9		Mynning
300 082:3	3	2009	Keramik	Yngre rödgods		1	1	Fragment	4,7		
300 082:4	6021	2009	Keramik	Yngre rödgods		1	1	Fragment	3,6		Mynning
300 082:5	6022	2009	Keramik	Yngre rödgods		1	1	Fragment	23,5		Mynning
300 082:6	6023	2009	Bygg	Murbruk		1	1	Fragment	13,4		Målat murbruk
300 082:7	6024	2009	Ben	Ben		7	7	Fragment	164,9		
300 082:8	6028	2007	Keramik	Stengods		1	1	Fragment	52,8		Botten
300 082:9	6029	2007	Lera	Bränd lera	Kritpipa	1	1	Fragment	4,6		
300 082:10	6030	2007	Keramik	Yngre rödgods	Fat	1	1	Fragment	10,2		Mynning
300 082:11	6031	2007	Ben	Ben	Avfall	1	2	Fragment	0,5		Näbbgädda
300 082:12	6032	2007	Ben	Ben	Avfall	0	5	Fragment	129,3		Blandat material
300 082:13	6035	2005	Keramik	Stengods		1	1	Fragment	103,9		Botten
300 082:14	6038	2005	Ben	Ben	Avfall	-	17	Fragment	277,2		Blandat benmaterial.
300 082:15	15	2005	Bygg	Tegel		1	1	Fragment	71,7		Dekorerad bit av takpanna
300 082:16	6041	2005	Bygg	Tegel		1	1	Fragment	1208,7		Del av takpanna
300 082:17	6042	2005	Bygg	Tegel		1	1	Fragment	1399,5		Del av takpanna
300 082:18	6043	2005	Bygg	Tegel		1	1	Fragment	1053,9		Del av röd tegelsten
300 082:19	6044	2005	Bygg	Tegel		1	1	Fragment	826,5		Del av gul (fasad?)tegelsten
-	6025	2009	Metall	Järn		1	1		78,1	Utgallrad	
-	6026	2009	Metall	Järn		1	1		62,1	Utgallrad	
-	6027	2009	Metall	Järn		1	1		243,3	Utgallrad	Spik
-	6033	2007	Glas	Fönsterglas	Fönsterglas	2	6	Fragment	29,5	Utgallrat.	En av bitarna har kröjsling
-	6034	2007	Glas	Kärl		1	2	Fragment	51,5	Utgallrat.	Trollig botten
-	6037	2005	Metall	Järn	Spik	2	2	Intakt	25,6	Utgallrat	
-	6040	2005	Glas	Fönsterglas	Fönsterglas	-	5	Fragment	21,9	Utgallrat	

VM-nummer	Intrasisld	Påträffad i	Material	Material, spec.	Sakord	Antal	Antal fragment	Fragmenteringsgrad	Totalvikt (g)	Fyndstatus	Beskrivning/anmärkning
-	6046	2005	Bygg	Tegel		4	4	Fragment	2802,6	Utgallrat	4 bitar av takpannor. Mått i cm och (vikt i g): 9x7 (212,4), 17x16,5 (508,7), 17x16 (843,0), 31,5x14 (1238,5). Se VM 300 082:16 & 17 för magasinerat urval.
-	6047	2005	Bygg	Tegel		2	2	Fragment	1002,8	Utgallrat	Gula, smala tegelstenar. Mått i cm och (vikt i g): 11,5x7,5x3,2 (514,4), 11x8x3,3 (488,4). Se VM 300 082:19 för magasinerat urval.

Bilaga 4b Översiktfoto av magasinerade fynd

Översiktsfoto av insamlade och magasinerade fynd från undersökningen. (Fotonummer. 2022-92-54). Foto: Anders Andersson.

Bilaga 4c Översiktsfoto av gallrat tegel

Översiktsfoto av insamlade men gallrade fynd av tegel från undersökningen. (Fotonummer: 2022-92-55). Foto: Anders Andersson.

Bilaga 5 Fotolista**Fotonummer: 2022-92:1-55**

Diarienummer: 2022-292
 Intrasprojekt: Halmstad2022292S
 Fornlämning: L1997:3939 och L1997:4933
 Undersökningstyp: Schaktningsövervakning
 Landskap: Halland
 Fastighet: Slottet 1
 Socken: Halmstad stad
 Plats/gata: Slottsträdgården

SR=SOFIE RENSTRÖM, JK=JOHAN KLANGE, AA=ANDERS ANDERSSON

Fotonummer	Beskrivning	Mot	Typ	KontextID	Datum	Sign
2022-92-1	Äldre matjord	V	Kontext	2004	44880	SR
2022-92-2	Äldre matjord 2004. Schaktets placering efter slottsväggen.	V	Översikt	2000	11/15/2022	SR
2022-92-3	Toppen av raseringslager 2005 samt matjord 2004. Schaktets placering efter slottsväggen.	Ö	Översikt	2000	11/15/2022	SR
2022-92-4	Lertätning bredvid raseringslager 2005	Ö	Kontext	2006	11/15/2022	SR
2022-92-5	Lertätning och toppen av raserinf 2005.	V	Översikt	2006	11/15/2022	SR
2022-92-6	Brandlager när det först blev synligt.	Ö	Kontext	2007	11/15/2022	SR
2022-92-7	Brandlager i schaktets västra del i plan.	V	Kontext	2007	11/15/2022	SR
2022-92-8	Utstickande varv av kvadersten i murgrunden synlig.	V	Översikt	2010	11/15/2022	SR
2022-92-9	Utstickande varv av kvadersten i murgrunden synlig.	N	Kontext	2010	11/15/2022	SR
2022-92-10	Utstickande varv av kvadersten i murgrunden synlig genom sandlager 2009. Rensat med provgrop framför muren.	Ö	Kontext	2010	11/15/2022	JK
2022-92-11	Utstickande varv av kvadersten i murgrunden synlig genom sandlager 2009. Rensat med provgrop framför muren.	N	Kontext	2010	11/15/2022	JK
2022-92-12	Utstickande varv av kvadersten i murgrunden synlig genom sandlager 2009. Rensat med provgrop framför muren.	V	Kontext	2010	11/15/2022	JK
2022-92-13	Arkeologiskt obevakat 'schakt/provgrop i slottskällaren med äldre golvnivå av kullersten i botten.	Ö	Detalj		11/15/2022	SR
2022-92-14	Arkeologiskt obevakat 'schakt/provgrop i slottskällaren med äldre golvnivå av kullersten i botten.	S	Översikt		11/15/2022	SR
2022-92-15	Schaktvägg där schaktets stratigrafi syns tydligt.	V	Översikt	2000	11/15/2022	JK
2022-92-16	JK handgräver intill slottsmuren.	N	Arbetsbild	2000	11/15/2022	SR
2022-92-17	Flera varv av slottets väggmur synliga i schaktet.	N	Sektion	6014	11/15/2022	SR
2022-92-18	Schaktet när stenbumlingar i slottsmuren börjat synas.	V	Översikt	2010	11/15/2022	SR
2022-92-19	Schaktet och det översta utstickande varvet av sten i murgrunden syns i förhållande till slottets hörn.	Ö	Översikt	2010	11/15/2022	SR
2022-92-20	Schaktet när stenbumlingar i slottsmuren börjat synas.	Ö	Översikt	2010	11/15/2022	SR
2022-92-21	Schaktet när stenbumlingar i slottsmuren börjat synas.	NÖ	Kontext	2010	11/16/2022	SR
2022-92-22	JK rensar schaktväggen	N	Arbetsbild	2000	11/16/2022	SR
2022-92-23	JK rensar schaktväggen	NV	Arbetsbild	2000	11/16/2022	SR
2022-92-24	Anläggare undersöker schaktbotten trots enligt arkeologer bristande schaktsäkerhet.	NÖ	Arbetsbild	2000	11/16/2022	SR
2022-92-25	Schaktdjupets botten. Dagvattenrör och elledning till vänster, murgrund med flera varv stenbumlingar till höger. Schaktdjupet ej under murgrundens djup på denna nivå.	V	Översikt	2000	11/16/2022	SR

Fotonummer	Beskrivning	Mot	Typ	KontextID	Datum	Sign
2022-92-26	Den västra schaktväggen i förhållande till slottsväggen och trädgården.	V	Översikt	2000	11/16/2022	SR
2022-92-27	Slottets grundmur blottad när schaktet grävts till botten.	N	Sektion	6014	11/16/2022	SR
2022-92-28	Schaktdjupets botten. Dagvattenrör och elledning till höger, murgrund med flera varv stenbumlingar till vänster. Schaktdjupet ej under murgrundens djup på denna nivå.	Ö	Översikt	2000	11/16/2022	SR
2022-92-29	Slottets grundmur blottad när schaktet grävts till botten.	N	Sektion	6014	11/16/2022	SR
2022-92-30	Andra schaktet öppnas. JK handgräver	S	Arbetsbild	3000	11/16/2022	SR
2022-92-31	Andra schaktet öppnas. JK handgräver	S	Arbetsbild	3000	11/16/2022	SR
2022-92-32	Andra schaktet öppnas. JK och landshövdingens trädgård i bild.	N	Arbetsbild	3000	11/16/2022	SR
2022-92-33	Varv av tegel synligt i murgrunden. Motsvarar 2010:s nivå i OS 2000.	SV	Kontext	3003	11/16/2022	SR
2022-92-34	JK handgräver intill slottsmuren.	SV	Arbetsbild	3003	11/16/2022	SR
2022-92-35	JK handgräver intill slottsmuren.	SV	Arbetsbild	3003	11/16/2022	SR
2022-92-36	JK handgräver intill slottsmuren.	SV	Arbetsbild	3003	11/16/2022	SR
2022-92-37	Slottsmuren blottlagd när schaktets grävts till botten.	Ö	Kontext	3003	11/16/2022	JK
2022-92-38	Slottsmuren blottlagd när schaktets grävts till botten.	N	Översikt	3003	11/16/2022	JK
2022-92-39	Slottsmuren blottlagd när schaktets grävts till botten.	NÖ	Översikt	3000	11/16/2022	JK
2022-92-40	Slottsmuren blottlagd när schaktets grävts till botten.	S	Översikt	3000	11/16/2022	JK
2022-92-41	Det planerade schaktets placering vid slottets SÖ hörn	NÖ	Översikt	2000	11/15/2022	SR
2022-92-42	Det planerade schaktets placering vid slottets södra vägg	V	Översikt	2000	11/15/2022	SR
2022-92-43	Det planerade schaktets placering vid slottets södra vägg	V	Översikt	2000	11/15/2022	SR
2022-92-44	JK handgräver	V	Arbetsbild	2000	11/15/2022	SR
2022-92-45	JK handgräver. Fotat från ovan. Stengrund 2010 synlig.	N	Arbetsbild	2000	11/15/2022	SR
2022-92-46	JK handgräver	Ö	Arbetsbild	2010	11/15/2022	SR
2022-92-47	JK rensar murgrunden.	N	Arbetsbild	2010	11/15/2022	SR
2022-92-48	JK rensar schaktväggen.	NV	Arbetsbild	2000	11/15/2022	SR
2022-92-49	JK rensar schaktväggen.	NÖ	Arbetsbild	2000	11/15/2022	SR
2022-92-50	JK rensar schaktväggen.	N	Arbetsbild	2000	11/15/2022	SR
2022-92-51	Schaktet efter avslutat schaktnign. Murgrund 2010 och brandlager 2007 tydligt synliga.	NV	Översikt	2000	11/15/2022	SR
2022-92-52	Del av takpanna med dekor (VM 300 052:15).	-	Fyndfoto	15	8/29/2025	AA
2022-92-53	Skaffbit av kritpipa med dekor i form av fransk lilja (VM 300 052:9).	-	Fyndfoto	6029	8/29/2025	AA
2022-92-54	Översiktsfoto av insamlade och magasinerade fynd från undersökningen.	-	Fyndfoto		8/29/2025	AA
2022-92-55	Översiktsfoto av insamlade men gallrade fynd av tegel från undersökningen.	-	Fyndfoto		8/29/2025	AA

Makroskopisk analys av jordprover från Slottet, Halmstad

Teknisk rapport

Jens Heimdahl, Arkeologerna – Statens historiska museer 2024-01-12

Bakgrund

Under en arkeologisk schaktövervakning i samband med en kontroll av Halmstad slotts grundmur (L1997:4933), projekt 12259, insamlades ett jordprov för makroskopisk analys med fokus på växtrester. Provet togs ur raseringslager som kan tolkas som brandrasering och konstruktion av äldre faser av slottsbyggnaden. Brandlagret ligger troligtvis *in situ*. Målsättningen med analyserna har varit att försöka se spår av aktiviteter som bedrivits och miljöer på platsen.

Metod och källkritik

Provtagningen genomfördes av arkeologerna under utgrävningen. Inkomna till laboratoriet mättes provvolymen vart efter proverna preparerades genom flotation och våtsiktades i siktare med minsta maskstorlek 0,25 mm. Identifieringen av materialet skedde under ett stereomikroskop med 6–100 gångers förstoring. I samband med bestämningarna utnyttjades litteratur (främst Von Jacomet 2006 och Cappers m. fl. 2012) samt referenssamlingar av recenta fröer. Den makroskopiska analysen har främst behandlat växtmakrofossil (som inte är ved eller träkol), men även puppor, fekalier, smältor, slagg, ben mm har eftersökts. Fröer och frukter har räknats till antal.

Det provtagna lagret definierats med skarpa kontakter mot angränsande strata vilket visar att den postdepositionella bioturbationen varit begränsad, och i de flesta fall försumbar. Materialet bedöms huvudsakligen ligga *in situ* sedan övergivandet och eventuell omlagring av material har således skett innan depositionstillfället.

Analysresultat

I resultattabellen har fragmenterade material som inte är förkolnade fröer och frukter kvantifierats enligt en grov relativ skala om en till tre prickar, där en prick ● innebär förekomst av enstaka (ca 1–5) fragment i hela provet. Två prickar ●● innebär att materialet är vanligt – att det hittas i alla genomletningar av de subsamlingar som görs. Tre ●●● prickar innebär att materialet kan sägas dominera provet, att man hittar det var man än tittar. Förkolnat och oförkolnat material har separerats i tabellen.

Slottet Halmstad		PM	2008
Projekt 12259		SL	2007
		Kontext	Brandlager
		Volym/l	2
Fragmenterade material	Förkolnade vedartade växter	Träkol med bark	●●●
	Köksavfall	Benfragment (däggdjur)	●
	Övrigt	Tegel & kalkbruk	●●

Diskussion

Lagret bestod av en mycket träkolsrik sand. Bland träkolet fanns relativt rikliga mängder med förkolnade barkfragment. Även benfragment påträffades liksom tegel och kalkbruk.

Utifrån inslaget av bark finns skäl att ifrågasätta huruvida lagret verkligen utgör ett regelrätt raseringslager. Kolet ifrån raserade byggnader brukar innehålla mycket få spår av barkfragment då avbarkat trä vanligen utgör stommen i byggnader. Detta kol liknar snarare sådant kol som blir kvar vid vedeldning, då ved ofta har kvarsittande bark. I detta fall styrks antagandet att det kan röra sig om kol från eldningsved av inslaget av ben i materialet. Innehållet av tegel och kalkbruk är å andra sidan spår som kännetecknar raseringsmassor.

I detta fall kan sammansättningen antingen tokas som att lagret både består av brandrasering och spår av förkolnad spisaska, eller som att materialet som helhet utgörs av spisirasering.

Referenser

Cappers, R. T. J., Bekker, R. M. & Jans, J. E. A., 2012: *Digital Seed Atlas of the Netherlands*, (2nd edition). Groningen Institute of Archaeology. Groningen

Von Jacomet, S., 2006: *Identification of cereal remains from archaeological sites*. 2nd edition. IPAS Basel University. Basel

Hitta våra rapporter och följ oss på våra sociala medier!

KULTURMILJÖ
HALLAND

EN DEL AV HALLANDS KULTURHISTORISKA MUSEUM